

жати офіційні відомості, на підставі яких можна робити висновки як про ступінь поширеності катувань, так і про реакцію на повідомлення, практично було неможливо. Тому головним джерелом, яке свідчить про масштаби цього явища, залишаються інформація, що надходить до неурядових організацій, преси, а також соціологічні дослідження, з яких методом екстраполяції можна зробити попередні висновки.

¹ Сванідзе Е. Ефективне розслідування фактів жорстокого поводження: Керівні принципи застосування європейських стандартів. – К.: «К.І.С.», 2009. – 144 с.

² Стан дотримання та захисту прав людини в Україні. Доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Н. І. Карпачова. – К.: Ін юре, 2002.

³ Там само.

⁴ www.khpg.org. Концепція державної політики запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

⁵ Права людини в Україні – 2005. Доповідь правозахисних організацій / За ред. Є. Захарова, І. Рапп, В. Яворського / Українська Гельсінська спілка з прав людини, Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2006. – 350 с.

⁶ Протизаконне насильство в органах внутрішніх справ: соціологічний та історико-правовий аналіз, Харків, «Фоліо», 2005. – С. 69.

⁷ Права людини в діяльності української міліції. – Харків: Права людини, 2009. – С. 53–57.

⁸ Протизаконне насильство в органах внутрішніх справ: соціологічний та історико-правовий аналіз, Харків, «Фоліо», 2005. – С. 69.

⁹ Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Афанас'єв проти України» від 5 квітня 2005 року.

¹⁰ Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Полторацький проти України» від 23 квітня 2003 року.

¹¹ Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Яковенко проти України» від 2 жовтня 2007 року.

¹² www.khpg.org. Концепція державної політики запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

Резюме

У статті досліджено стан виконання Україною Конвенційних положень щодо заборони катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарань.

Ключові слова: катування, жорстоке, нелюдське поводження, конвенція, затримана особа, відповідальність.

Резюме

В статье исследуется состояние выполнения Украиной Конвенционных требований относительно запрета пыток и иных жестоких, нечеловеческих или унижающих достоинство, видов обращения и наказаний.

Ключевые слова: пытки, жестокое, нечеловеческое обращение, конвенция, задержанное лицо, ответственность.

Summary

In the article the state of execution of the Conventional requirements by Ukraine in relation to prohibition of tortures and other cruel, inhuman or humiliating dignity types of treatment and punishments is probed.

Key words: tortures, cruel, inhuman reference, convention, detained person, responsibility.

Отримано 30.01.2012

Г. Є. ТИХОМИРОВА

Галина Євгенівна Тихомирова, аспірант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ОСНОВНІ ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО ПРАВА У ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ РЕСПУБЛІКИ ГРЕЦІЯ

Вивчення наукових підходів щодо співвідношення міжнародного та національного права Греції необхідно проводити в аспекті теоретичної та нормотворчої діяльності, що проводиться у державі. Цікаво, що фахівці міжнародного права вперше окреслили питання взаємодії обох правових систем та почали серйозно аналізувати її з урахуванням саме задач міжнародного права. Серед наукових праць загальнотеоретичного напрямку дослідження держав та права, які теж започаткували розгляд проблеми комплексного підходу до національного та міжнародного права доцільно виділити роботи Д. Анцилотті, Г. Марідакіса, В. Сгуріцаса¹. У СРСР однією з перших робіт, що досліджувала це питання, є наукова робота М. Д. Касенової².

Окремі аспекти доктринального аналізу співвідношення міжнародного та національного права Республіки Греція відображені в дослідженнях таких грецьких науковців, як Е. Доротея, Є. Ларуда, Дж. Міліос, В. Скуріс, Е. Спірос, А. Фатуріс. Також дослідження теми співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права доволі ґрунтовно відображені в роботах авторитетних вітчизняних дослідників, серед яких можна відзначити: В. Г. Буткевича, В. Н. Денисова, О. В. Задорожного, Ю. С. Шемшученка.

Метою даної наукової статті є правовий аналіз основних доктринальних підходів щодо співвідношення міжнародного та внутрішнього права у юридичній науці Республіки Греція.

Більшість вчених Греції, як моністів (М. Мароуда, Ф. Арнаутоглу, С. Константинідіс), так і дуалістів (А. Йокаріс, Г. Касиматіс) констатують вплив на розвиток міжнародного права в Греції двох основних концепцій співвідношення міжнародного та національного права: монізму та дуалізму. Іноді саме на цих концепціях подальші наукові пошуки обмежуються. Наприклад, П. Елефтеріадіс у своїх монографіях детально розмірковує над поглядами Дж. Фіцморіса, Ж. Селя, Д. Анцилотті, визнаючи їх авторитет³. Позитивною стороною його робіт, беззаперечно, є те, що він прагне розглядати проблему співвідношення обох систем права не тільки у теоретичному аспекті, але і спираючись при цьому на судову практику. Це обумовлено тим, що в Греції міжнародний договір стає частиною національного права після видання відповідного акту парламенту. Крім того, широке і майже обов'язкове для серйозного теоретичного дослідження запозичення вченими прикладів практики підвищує наукову цінність досліджень, прямо свідчить про тісний зв'язок теорії та прикладного застосування права в судових та адміністративних органах країни.

Внутрішнє право є за структурою систематизованим, представленим у вигляді повної правової організації, об'єднаної навколо трьохсторонньої диференціації класичних видів державної влади: законодавчої, виконавчої та судової. У контексті такого зв'язку С. Константинідіс наголошує на тому, що внутрішнє право бере свій початок від ієрархічних вищих органів. За текстами законів всі особи знаходяться у підпорядкуванні праву. Державна організація влади, як і право у державі – структури виключно вертикальні і будуються суворо ієрархічно знизу доверху. Міжнародне право, продовжує автор, це, навпаки, система нестала, аморфна, яка чітко пояснюється браком вищої наддержавної влади та відсутністю трьох традиційних видів влади (законодавчої, виконавчої та судової) і засобів примусу до поваги міжнародних стандартів у праві⁴. У зв'язку з недосконалістю міжнародного права, як самостійної структури, категорично відкидається грецькими вченими ідея створення глобальної держави для всіх. Дійсно, ідея не витримує критики з низки причин. По-перше, існування наддержавних органів законодавчої, виконавчої, судової влади не передбачає одночасного скасування держав. Кожна держава при цьому залишається активним суб'єктом міжнародних правовідносин із власними вищими інституціями. Дублювання ролі державних органів на національному та глобальному рівнях призведе до неузгодженості в їх діях та взаємовідносинах. По-друге, створення наднаціональної держави ніколи не може призвести до скасування суверенітету інших держав, а примат міжнародного права означатиме і можливість застосування норм національного права. Для такого правозастосування потрібно існування в рамках держави власних органів вищої влади. У той же час, суверенітет держави не обов'язково передбачає автоматичну інкорпорацію міжнародно-правових норм у внутрішню систему права⁵.

Характеристики міжнародного права, дані С. Константинідісом, на наш погляд, недостатні для того, щоб воно перестало існувати і бути обов'язковим. Міжнародне право утворюється різними законодавчими механізмами (як то договір чи правова традиція), надає судовий захист, реалізується державними судами та передбачається його реалізація як у міжнародних документах, так і у внутрішньо-правових актах. Дієвими можна вважати положення ст.ст. 41, 42 Статуту ООН про дипломатичний протест, розрив дипломатичних чи економічних відносин, обвинувачення ООН, тощо⁶.

Як зазначає Е. Доротея, дійсність правила про наявність прав людини у національному праві є припустимою, якщо наявні особливі процеси будуть припустимі у національному праві. В такому процесі набувають міжнародні правові норми силу національного права, перетворюючись в цьому сенсі у правило національного права. Міжнародний закон не знаходить вживання автоматично у національному праві, а повинен трансформуватися у національний закон шляхом процесуального порядку. Такий порядок надає саме національне право. Теоретично, закон стає логічним виразом інсценованого процесу, високим за рангом абстрактним правилом.⁷ Не дивлячись на популярність обох названих концепцій, які мають доволі респектабельну історію та традиції у світі і Греції, новий час свідчить про фактично наявну варіативність моністичних та дуалістичних підходів до співвідношення міжнародного та національного права. Відповідно, проблема не отримує свого логічного завершення, а представляє безкінечний теоретичний процес свого осмислення.

Думка прихильників монізму ґрунтується на тому, що всі міжнародні договори, учасником яких є Греція, будучи у такий спосіб інтегровані у грецьке законодавство, підлягають конституційному контролю з боку Конституційного Суду, не тільки на стадії ратифікації, а постійно. Тобто, орган конституційної юрисдикції має право апостеріорі здійснювати конституційний контроль і після вступу договору в силу.

Слід визнати слушними наведені точки зору прихильників грецького досвіду дуалістичної та моністичної інтерпретації співвідношення національного та міжнародного права. Конституція Греції регулює першість міжнародних норм у забезпеченні дотримання міжнародних правил над національними, як стосовно прав людини, так і в контексті інтерпретації та застосування конституційних норм та примат виконання міжнародних актів над внутрішніми законами. Завдяки цьому реалізується принцип верховенства міжнародного права над національним.

Правило примату міжнародного права над внутрішнім правом Греції вимагає інтерпретації національних законів в напрямку примирення з міжнародними правилами в галузі прав людини. Якщо конфлікт наявний, то він вирішується за принципом примату виконання міжнародних норм над національними. Але принцип «*lex mitior*» припускає примат національного права, якщо положення Конституції мають більш сприятливе значення.

Два основних висновки слідує з цих положень: законодавець Греції зобов'язаний перевіряти прийняті договори між собою та нормами внутрішнього законодавства; при укладанні та ратифікації міжнародного договору законодавець повинен повідомляти про кореляцію між міжнародним та грецьким нормативним актом.

Вирішуючи питання щодо характеру співвідношення міжнародного та національного права Республіки Греція, цікавою видається популярна серед вчених концепція верховенства міжнародного права. Окремі грецькі автори поділяють теорію координації обох систем права на основі верховенства права (А. Фатуріс, В. Скуріс, М. Мароуда)⁸. Ця концепція передбачає невідчужуваність суверенності, що означає право держави самостійно визначати свою правову систему, в той же час при здійсненні суверенних прав узгоджувати свою законотворчу діяльність з усіма зобов'язаннями із міжнародного права.

Так, М. Мароуда визнає верховенство міжнародного права та закликає уникати колізій між національним та міжнародним правом. Автор не виключає можливість відмови від пріоритету міжнародного права у випадку колізії, віддаючи у виключних випадках перевагу національному законодавству⁹. Слабким обґрунтуванням своєї точки зору автор наводить необхідність дотримання законності та справедливості в праві.

Моністичні та дуалістичні погляди на співвідношення міжнародного права та національного права відбилися у змісті ст. 28 Конституції Греції, в якій сказано, що загальноприйняті норми міжнародного права, а також міжнародні угоди з моменту їх ратифікації законом та набрання чинності є невід'ємною частиною внутрішнього грецького законодавства та мають пріоритет перед будь-якими суперечливими їм положеннями закону (ч. 1 ст. 28 Конституції)¹⁰.

Відносини між міжнародним та національним правом є предметом ще однієї теоретичної течії у Греції. В грецьких юридичних колах вона обговорюється в рамках теорії «*Бнфбгцнйумьт иещсзфйкь*» (теорії конкуренції), яка близька за змістом із дуалістичною теорією унітарної правової системи. Утворена на основі діаметрально протилежних теорій та течій, на підставі чисельних варіацій, вона посідає своє незалежне місце у грецькій доктрині і виступає джерелом окремих інституційних структур у теорії міжнародного права. На відміну від бінарної правової системи у моністів, теорія конкуренції (Е. Спирос, Дж. Міліос, Є. Ларуда¹¹) вбачає еквівалент самостійних правових систем: міжнародної та національної. Проте відмінність полягає у джерелах цих правових систем: національне право виникає через те, що так бажають одні із членів держави, інші суб'єкти воліють створення та існування міжнародного права, яке допомагає у процедурному плані врегулювати правовідносини між державами¹². Згідно теорії конкуренції, міжнародний стандарт набуває юридичної сили у внутрішньому праві, і перетворюється, таким чином, у норми національного права. Тобто, міжнародний закон не застосовується автоматично у внутрішньому правопорядку, але «перетворюється» у національному праві у відповідності з процедурами та умовами, встановленими в ньому. Але, як зазначає критик даної теорії М. Хонікель, при такій моделі співвідношення міжнародного та національного права існує небезпека необмеженого панування політичної більшості у державі, якій вигідними можуть стати норми або міжнародного або національного права для відстоювання своїх корпоративних інтересів¹³.

Як і традиційна дуалістична теорія, сучасна теорія конкуренції припускає, що міжнародне та національне право є частинами однієї правової системи і співіснують на підставі загальних правових правил та принципів. Кожен елемент цієї правової системи застосовує первинну норму, яка створює обов'язкове правило. В цій правовій піраміді не може біти конфлікту між правовими системами. Потенційний конфлікт носить поверхневий характер, оскільки суперечливі положення юридично не існують. Автори не відкидають тенденцію до ускладнення відносин між національним та міжнародним правом і підкреслюють суттєвий вплив ідеології та політики. Так, у однорівневій дуалістичній системі взаємозалежності правових систем врешті решт міжнародне право може отримати примат над національним через те, що саме воно регулює умови визнання та мирного співіснування народів у світі¹⁴. Така точка зору підсилюється добре відомими арбітражними рішеннями: випадком Алабама у 1972 р. між США та Великою Британією та справою Монтію у 1975 р. між США та Колумбією, в яких суди визначили, що міжнародні зобов'язання превалюють над конституційними правилами. Декілька важливих рішень із принциповим акцентом на примат міжнародного права має і власний грецький досвід. Так, Постійна палата міжнародного правосуддя, створена при Лізі Націй, ще у 1935 р. при вирішенні питання про створення грецьких шкіл для національних меншин греків у Албанії, встановила, що неможна застосовувати конституційні заходи на порушення міжнародних зобов'язань. Схожий акцент зроблено і у справі 1930 р. про грецько-болгарські громади, розглянутій Постійною палатою міжнародного правосуддя: є загальновизнаним принципом міжнародного права, що відносини між сторонами Договору у відповідності із положеннями національного законодавства не можуть замінити положення Договору¹⁵.

Зазначимо, що в державі з чинними у певні історичні проміжки часу Конституціями 1911 р. та 1952 р., знайшла відображення у судовій практиці теорія «виконання», резонансна моністичним положенням. Згідно цієї теорії акт внутрішнього права чи рішення національного законодавця, який вводить у національне право правила міжнародного договірної права – це простий акт виконання обов'язків, які на себе взяла країна –

учасниця договору, підписуючи останній¹⁶. У такому випадку внутрішній закон, який приєднує положення договорів – це акт виконання, який відрізняється тим, що заміщає ці застосовувані положення в системі внутрішнього права, не змінюючи його сутність. Регулювання договорів, введених в національне право, зберігає свій міжнародний характер і відносини, які він регулює, базується на положеннях тексту договору. В грецькій судовій практиці існувало досить доказів прийняття теорії виконання. Суди засвідчили у своїй роботі тенденції прямого відсилання до тексту міжнародного договору, який було застосовано. І така практика залишається після прийняття чинного Основного закону у 1975 р. в частині дії ч. 1 ст. 28¹⁷.

Теорія координації, яка активно розроблялася вченими Східної Європи та СРСР, запозичується у грецькій доктрині через необхідність подолання дуалістичної концепції про співвідношення міжнародного та національного права.

Структура самої теорії складна та багатогранна, і передбачає, зокрема, включення концепції про незалежність міжнародного права від національного та навпаки. Тому доцільно в рамках параграфу щодо наукових підходів про таке співвідношення в Греції зупинитися на відкиданні теорією координації можливості юридичних колізій між міжнародним та національним правом. Такі колізії вирішуються виключно на підставі дії пріоритетних норм міжнародного права. Цієї точки зору дотримуються К. Іоанну, Д. Констандопулос¹⁸. Безумовно вірним вважає таке положення І. Спіліотопулос, який ратує за важливість подолання стереотипів трансформації міжнародного права та перехід до прямого та широкого застосування міжнародних договорів та законів у судово-адміністративній практиці державних органів Греції¹⁹.

Основними методами узгодження національних актів із міжнародними теорія координації назвала відсилання, уніфікація, рецепція, створення спеціального правового режиму, скасування національних актів, які суперечать міжнародним договорам, інкорпорація, легітимація. Дані засоби узгоджуються із засобами гармонізації правових систем ЄС та Греції. Проте і цей перелік окремі вчені вважають недосконалим, називаючи рецепцію не засобом правотворчості, а юридичним способом включення положень міжнародних договорів у національне право²⁰.

Грецькі вчені активно дослідили механізми міжнародного та національного захисту (в аспекті охорони прав людини), а також механізми імплементації міжнародних норм в національне законодавство. Зокрема, П. Елефтеріадіс та Н. Цагурис детально вивчають види правового захисту прав та свобод людини, діяльність державних органів в аспекті такого захисту. На думку авторів, поняття імплементації є складним за змістом і передбачає наявність відповідного національного механізму впровадження норм міжнародного права, за допомогою якого всередині держави досягається виконання міжнародно-правових зобов'язань. Використання терміна «трансформація» зменшує труднощі імплементації норм міжнародного права в національній правовій системі. Не слід переоцінювати значення цього терміна. Доцільно звести його до практичного використання в процесі імплементації норм міжнародного права.

Порівняно з трансформацією найбільш теоретично обґрунтованою і такою, що узгоджується з внутрішньодержавною практикою щодо виконання міжнародних зобов'язань, видається імплементація. Якщо трансформація тісно пов'язується з дуалістичною теорією, то імплементація в науці міжнародного права Греції не спирається на жодну з теорій співвідношення міжнародного і внутрішнього права²¹. Вчені в цілому роблять висновок про недосконалість системи санкцій відносно держав, якщо останні не дотримуються своїх зобов'язань, а тому, система захисту людини дещо залишається слабкою.

У грецькій правовій доктрині існують різні точки зору на вплив норм міжнародного права у правовій системі країни. Так, здійснення імплементації норм міжнародного права у внутрішньодержавному праві розглядається за допомогою різних концептуально відмінних підходів – таких як адаптація, трансформація і виконання.

Адаптація розуміється авторами як введення міжнародного права у внутрішньодержавне право у такий спосіб, що міжнародне право повністю приєднується до внутрішнього права. Шляхом адаптації міжнародне право вводиться за допомогою нормативно-правових актів в окремих випадках або в цілому в правову систему держави. У випадку адаптації воно не перетворюється у внутрішнє право, а залишається, не змінюючи свого характеру, міжнародним правом. Очевидно, що концепція адаптації є прямим наслідком ідей монізму з його ствердження пріоритету міжнародного права. У результаті адаптації міжнародне право отримує вільний доступ у внутрішньодержавне право і перетворюється у національне право.

Отже, резюмуючи, можна дійти висновків, що:

По-перше, в цілому грецька правова доктрина відштовхується від того, що міжнародне та національне право є самостійними правовими системами, але потребують одне друге, доповнюють друг друга, взаємодіють в рамках міжнародних відносин.

По-друге, еволюція грецької доктрини відбувалася під впливом розвитку міжнародних відносин, факторів, що посилювали тенденцію визначальної ролі міжнародного права у взаємодії з національним.

По-третє, обидві системи права грецькі вчені розглядають у зв'язку із державою та у системі відносин, що нею регулюються. Вони не обмежуються констатацією самостійності міжнародного та національного права, а на відміну від прихильників дуалізму вважають, що обидві правові системи знаходяться у взаємозв'язку та постійно впливають одна на другу.

Більшість вчених виходять з визнання юридичної рівності та взаємної самостійності держав. З накопиченням знань про міжнародне та національне право (про їх сутність, потенційну здатність спільно регулювати відносини з питань, що виходять за межі окремого суспільства та держави), зміною історичної фор-

мації, державної та правової реалії у Греції відбувається подальше уточнення та поглиблення висновків про взаємодію міжнародного та національного права.

¹ *Анцилотти Д.* Курс міжнародного права / Д. Анцилотти // Пер. А. Л. Саккетти, Э. М. Фабрикова; Под ред. Д. Б. Левина. – М.: Издательство «Иностранная литература», 1961. – 447 с.; *Μαριδάκης Γ.* *Ιδιωτικόν Διεθνές Δίκαιον* / Γ. Μαριδάκης. – Αθήνα, 1967. – 361 Σελ.; *Σγουνριτσας Χρ.* *Συνταγματικόν Δίκαιον*, τ. Α / Χρ. Σγουνριτσας. – Αθήνα, 1965, τ. – 128 Σελ.

² *Κασенова Μ. Д.* Исполнение международно-правовых договорных норм в СССР: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – «Теория и история государства и права; история политических и правовых учений» / М. Б. Касенова. – М., 1987. – С. 11.

³ Eleftheriadis P. *Legal Rights* / P. Eleftheriadis. – Oxford: University Press, 2008. – 200 p.

⁴ *Κωνσταντινίδης Σ.* *Δημοσιον Διεθνές Δίκαιο (ΔΔΔ) και Δίκαιο των διεθνών οικονομικών οργανισμών* / Σ. Κωνσταντινίδης [Εлектронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www.ierd.duth.gr.

⁵ *Денисов В. Н.* Розвиток правових засад та механізмів верховенства міжнародного права у внутрішньому праві України / В. Н. Денисов, А. Я. Мельник // *Взаємодія міжнародного з внутрішнім правом України* / За ред. В. Н. Денисова. – К.: Юстініан, 2006. – С. 16.

⁶ Устав ООН от 26 июня 1945 г. [Εлектронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.un.org/tu/documents/charter/charter19.shtml>.

⁷ *Δωροθεα Ε.* *Διεθνείς Συμβάσεις και Συνταγμα* / Ε. Δωροθεα. [Εлектронний документ]. – Режим доступу до документа: <http://www.jurisconsultus.gr/pubs/uploads/938.pdf>.

⁸ *Fatouros A.* *International Law in the New Greek Constitution* / A. Fatouros // *American Journal of International Law*. – 1976. – Vol. 70. – P. 494-518.; *Σκουρη Β.* *Ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου από τον εθνικό δικαστή: η θεωρία της σαφούς πράξεως* / Β. Σκουρη. – εις ΕΕΕυρΔ, 1982, σελ. 87 και επ.; *Marouda M. D.* *National implementation measures of international law in Greece*. Official translation of the Greek original version by K. Makropoulos / M. D. Marouda. – Hellenic Republic. – MFA, Athens. – 2000. – December.

⁹ *Marouda M. D.* *National implementation measures of international law in Greece*. Official translation of the Greek original version by K. Makropoulos / M. D. Marouda. – Hellenic Republic. – MFA, Athens. – 2000. – December.

¹⁰ Конституция Греции (Греческой Республики) от 11 июня 1975 г. / Конституційні акти Європейського Союзу / Упор. Г. Друзенко. [За заг. ред. Т. Качки]. – К.: Юстініан, 2005. – 533 с.

¹¹ *Λυρουδίας Ε.* «Πολιτικές απασχόλησης και υγιής ανταγωνισμός – Θεωρητικές πρακτικές επισημανσεις από την εφαρμογή του № 3316/2005». [Εлектронний ресурс] – Режим доступу до документа: <http://www.library.tee.gr>.

¹² *Δημητροπουλος Α.* *Γενική Συνταγματική Θεωρία. Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου. Τομος Α.* / Α. Δημητροπουλος. – Αθήνα: Αθήνα – Κομοτηνή, 2004. – 121 Σελ.

¹³ *Honikel M.* *Entwicklung der Demokratie* / M. Honikel. [Εлектронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.staatsrecht.honikel.de>.

¹⁴ *Zuschrift: Kaufmann A.* *Problemggeschichte der Rechtsphilosophie: A. Kaufmann – W. Hassemer (Hrsg.), Einführung in Rechtsphilosophie und Rechtstheorie der Gegenwart*. – Heidelberg, 1985. – S. 23-123.

¹⁵ *Publications of the Permanent Court of International Justice (1922–1946). The Greco-Bulgarian communities*. – Leyden: A.W. Suthoff's Publishing Company, 1930.

¹⁶ *Lauterpacht H.* *The Development of International Law by the International Court* / H. Lauterpacht. – Cambridge: University Press, 1982. – P.51.; *Mosler 3.* *L' application du droit international public par les tribunaux nationaux* / H. Mosler. – R.C.A.D.I., 1957. – P.231.

¹⁷ *Yokaris A.* *L' autonomie du droit international conventionnel arien vu e dans une perspective comparative* / A. Yokaris. – Paris: R.F.D.A., 1981. – P. 122-155.

¹⁸ *Ιωαννου Κρ.* *Ο Ο Ελληνας δικαστής ως εφαρμοστής του κοινοτικού δικαίου* / Κρ. Ιωαννου. – εις ΕΕΕυρΔ 1985. – Σ. 77; *Ιωαννου Κρ.* *Η εφαρμογή των γενικώς παραδεδεμένων κανονων του διεθνούς δικαίου στην ελληνική εννομη τάξη* / Κρ. Ιωαννου. *Αρμενοπουλος*, 1975. – Σ. 299; *Κωνσταντοπουλος Δ. Σ.* *Δημοσιον Διεθνές Δίκαιο*, I / Δ. Σ. Κωνσταντοπουλος. – Θεσσαλονίκη, 1986. – 322 Σελ.

¹⁹ *Σηλιωτοπουλος Επ.* *Εγχειριδιον Διοικητικού Δικαίου* / Επ. Σηλιωτοπουλος. – τ. I–II, Αθήνα, 1986, 3^η εκδ. – 265 Σελ.

²⁰ *Ιωαννου Κρ.* *Η εφαρμογή των γενικώς παραδεδεμένων κανονων του διεθνούς δικαίου στην ελληνική εννομη τάξη* / Κρ. Ιωαννου. – Αρμενοπουλος, 1975. – P. 235.

²¹ *Eleftheriadis P.* *Legal Rights* / P. Eleftheriadis. – Oxford: University Press, 2008. – P.64.; *Tsagourias N.* *Transnational Constitutionalism: International and European Modes* / N. Tsagourias. – Cambridge: University Press, Forthcoming, 2007. [Εлектронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.law.ox.ac.uk>.

Резюме

Стаття присвячена аналізу актуальних доктринальних підходів в галузі співвідношення міжнародного та національного права Республіки Греція.

Ключові слова: норми міжнародного права, доктрина міжнародного права, співвідношення міжнародного та національного права, Республіка Греція.

Резюме

Стаття посвячена аналізу актуальних доктринальних підходів в сфері соотношення міжнародного и національного права Республіки Греція.

Ключевые слова: норми міжнародного права, доктрина міжнародного права, соотношение міжнародного и національного права, Республіка Греція.

Summary

The article is devoted to the analysis of topical doctrine approaches to the sphere of international and national Greek law correlation.

Key words: : rules of international law, doctrine of international law, international and national law correlation, Republic of Greece.

Отримано 2.04.2012